

MINDAUGAS JUZOKĖNAS
Redaktorius

Permąstymo mašina

Rausdamas žemę istorikas-archeologas turi privilegiją savo akimis įsitikinti, kad praeitis yra panaši į pyragą. Viršutinis dirvos sluoksnis, kuriame žmonės nepaliko veiklos pėdsakų, ir po juo glūdintys gilesni gamtiniai dariniai jo nedomina, tai geologų dėmesio objektas. O štai nuosėdas, kuriose randama apdirbto kaulo, titnago, žalvario, geležies, plastiko likučių, noriai skenuoja aštri archeologo akis. Vieną nuo kitos epochas skiriantys nuosėdų sluoksniai vadinami kultūriniais sluoksniais. Beje, mūsų miesto Kraštotyros muziejuje galima apžiūrėti švelniai ironišką „kultūrinių sluoksnių pyrago“ eksponatą.

Jei paklaustume archeologo, kaip įvertintų visą kultūrinių sluoksnių pyrago kepėjo darbą, jis konstatuotų, kad kepėjas (t. y. laikas) kai kuriuos sluoksnius iškepė tiesiog puikius, bet kitais jo „konditeriniais šedevrais“ net paršeliai nebūtų sužavėti. Galima būtų pamanyti, kad „kepėjas“ su kiekvienu nauju bandymu pagamina vis tobulesnį sluoksnį, bet taip nėra. Paradoksalu, tačiau iš randamų žmonių sukurtų daiktų matosi, kad vienose epochose klestėjo aukšta kultūra, buvo statomi ir

puošiami įstabūs pastatai, išmokta gaminti aukščiausios kokybės net mūsų akims moderniai atrodančius dirbinius, o po poros šimtmečių tose pačiose vietose žmonės nebemokėjo net padoresnės puodynės nužiesti. Todėl sėsli žmonių bendruomenė šimtmečius po to palaiptamsiui tobulindavo įgūdžius, kol vėl pasiekdavo kadais jau turėtą lygį. Ir suklestėdavo. Iki kito „nuresetinimo“.

Tiesa, kad įsitikintume, jog pažangą keičia nuosmukis ir atvirkščiai, nebūtina domėtis archeologija. Pakanka ir netolimos praeities liudijimų: XX a. pradžioje iš engiamo atsilikusio užkampio per porą dešimtmečių į gana modernų kraštą išaugusi Lietuvos valstybė netrukus vėl buvo užvaldyta nudrįskusių okupantų, pasmerkusių mus bukinančiai vergovei ir skurdžiai egzistencijai. Gi šiuo metu mes akivaizdžiai išgyvename naują pakilimo periodą.

Įdomu, kad vienintelis dalykas, kuris skiria mus nuo tamsiųjų laikų – tai turima galimybė bei gebėjimas nuosekliai mokytis iš savo pasiekimų bei klaidų, nuolat permąstyti nueitą kelią ir galvoti apie tai, ką galėtume padaryti geriau. Tik tiek. Arba nuolat mąstai ir artėjai prie žvaigždžių, arba kasydamas gauruotą pakaušį stebi, kaip išblėsta paskutinė žarija.

Žurnalas „Senvagė“ jau dešimt metų atlieka Panevėžio miesto kultūrinio gyvenimo Permąstymo Mašinos vaidmenį. Mes ne vieninteliai rūpinamės permąstymu, tačiau žurnalo formatas leidžia nesikoncentruoti į kokią nors vieną siaurą sritį. Kas pusmetį apžvelgdami visą platų miesto kultūrinį lauką, paruošiame jį permąstymo etapui. Stengiamės būti metodiški, sluoksnis po sluoksnio tvarkingai suguldyti ir šių dienų kultūrinius įvykius, ir iš praeities mus pasiekiančius mokslininkų atradimus, ir susvajotas ateities perspektyvų idėjas. Tuomet užkuriame Permąstymo Mašiną – šių dienų idėjų lobyną kviečiame interpretuoti ir savo įžvalgomis apie jį dalintis menininkus, mokslininkus, mąstytojus ir, žinoma, šio žurnalo skaitytojus. Tai yra visus, kurie šiame mieste jaučiasi laimingi ir kuriems rūpi nors kruopele lemti čia gyvenančių žmonių klestėjimą.

Žengdami į antrą dešimtmetį žurnalo „Senvagė“ žmonės mato prasmę Permąstymo Mašinos smagračius bei velenus sureguliuoti ir sutepti kiek įmanoma geriau. Tik taip, drauge su kitais miesto kultūrininkais, galime suformuoti savitą panevėžietišką kultūrinį sluoksnį, apie kurį ateities archeologas galėtų sakyti, kad kepėjas-laikas šįkart pademonstravo savo meistriškumą.

Kultūros ženklai žmogaus ir miesto gyvenime

- 4** Paulius Gritėnas. Apie atmintį
- 6** Asta Sarapienė. Svarbiausia ne namas, o tai, ką jame randi
- 10** Gintaras Kerbedis. Opus mirabile. Panevėžio kultūros centro pažintinių renginių ciklas.

Meno akiračiai

- 16** S/Kietas K/Raštas. Šiuolaikinio tekstilės meno paroda
- 20** Asta Sarapienė. Stasys Eidrigevičius: dar norėčiau, kad Pinokio nosis rėžtų dangų
- 28** Rita Raziūnaitė. Iveta Šmidt: Panevėžyje dabar gera energija naujai pradžiai
- 34** Daiva Rasimavičiūtė-Skirkevičienė. „Tavo paveikslai kaip vabalai po nervus vaikščioja“

In memoriam

- 44** Vida Bielskytė. „Vaikščiojau gėstančių žarijų takais...“
- 52** Vida Bielskytė. Atgimimo viltis žadinęs balsas

Pažintis

- 54** Mindaugas Juzokėnas. Kompozitorius Giedrius Svilainis: „Matau prasmę toje vienybėje“

Biografijų fragmentai

- 58** Dr. Daiva Šabasevičienė. Aktorystės virtuožas. Donatui Banioniui – 100.
- 66** Juozas Brazauskas. Lemtingi režisieriaus Jono Jurašo metai

Literatūros versmė

- 74** Gabija Kopūstaitė. Paskutinė ledyno diena
- 78** Kronika

Iš miesto istorijos

- 92** Dr. Arūnas Astramskas. Panevėžio apskrities savanoriškų asociacijų poveikis bendruomenių modernizacijai (XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje). II dalis.
- 102** Dr. Evaldas Vilkončius. Apie gyvenamųjų namų statybos ir architektūros bruožus Panevėžyje tarpukariu
- 112** Dovilas Petrulis. Panevėžio senosios kapinės: istorija ir naujasi atradimai.

Kitas kampas

- 120** Ingrida Simanavičienė. Ne keliauti, o gyventi kelionėje
- 128** Naujos knygos